42ste vergadering

Woensdag 26 januari 2005

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Ten Hoopen

Tegenwoordig zijn 90 leden, te weten:

Van Aartsen, Aasted Madsen-van Stiphout, Aptroot, Balemans, Van Beek, Blok, Van Bochove, Boelhouwer, Brinkel, Cornielje, Çörüz, Depla, Dezentjé Hamming, Van Dijk, Dijksma, Dijsselbloem, Dittrich, Duyvendak, Van Egerschot, Eijsink, Eski, Ferrier, Van Fessem, Geluk, Van Gent, Griffith, De Haan, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heemskerk, Van Heemst, Herben, Van Heteren, Van Hijum, Hirsi Ali, Hofstra, Ten Hoopen, Huizinga-Heringa, Jager, Karimi, Koomen, Koopmans, Koşer Kaya, De Krom, Kruijsen, Leerdam, Van Lith, Marijnissen, Mastwijk, Van Miltenburg, Mosterd, De Nerée tot Babberich, Noorman-den Uyl, Van Oerle-van der Horst, Omtzigt, Oplaat, Örgü, De Pater-van der Meer, Rijpstra, Roefs, Rouvoet, Samsom, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Snijder-Hazelhoff, Van der Staaij, Straub, Timmer, Tjon-A-Ten, Tonkens, Verbeet, Verdaas, Vergeer, Verhagen, Vietsch, Van der Vlies, Vos, Jan de Vries, Klaas de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Weisglas, Wilders en De Wit.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Dijken en Waalkens, wegens bezigheden elders, alleen voor de ochtendvergadering;

Stuurman, wegens bezigheden elders;

Nawijn, wegens verblijf buitenslands, alleen voor de ochtendvergadering;

Hessels, wegens het bijwonen van een begrafenis.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het Voorstel van wet van het lid M. Vos houdende tweede wijziging van het Voorstel van wet van het lid M. Vos tot wijziging van de Wet milieubeheer (duurzaam geproduceerd hout) (28631).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Het is goed dat er weer een Kamerlid met een initiatiefwetsvoorstel komt. Voordat wij met de behandeling beginnen, wijs ik erop dat een aantal stukken, te weten de uitvoerig gemotiveerde meningen van een aantal landen en de Europese Commissie, vertrouwelijk ter inzage hebben gelegen. Ik verzoek de leden, niet uit deze stukken te citeren, tenzij deze stukken op de een of andere manier in de openbaarheid zijn gebracht.

De heer **De Krom** (VVD): Het verbaast mij dat die vertrouwelijkheid zo strikt in acht wordt genomen. Zelfs fractiemedewerkers mochten die stukken niet inzien. Ik constateer tegelijkertijd dat deze stukken in het buitenland op internet beschikbaar zijn. Ik begrijp niet waarom er in Nederland zo moeilijk over wordt gedaan.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik sluit mij bij deze opmerking aan. In Nederland zijn deze stukken vertrouwelijk, maar ik had ze vanuit het buitenland meteen op de site. Ik vind dit onbegrijpelijk.

De **voorzitter**: Verschillende landen gaan verschillend om met de Wet openbaarheid van bestuur. In Nederland zijn wij er zeer terughoudend in. Aangezien wij onder de Nederlandse wet vallen en dus ook onder de Nederlandse Wet openbaarheid van bestuur verzoek ik u, niet publiekelijk te citeren uit stukken die niet openbaar zijn gemaakt.

□

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Vanaf deze plek spreek ik mijn grote waardering uit voor de volhardendheid van mevrouw Vos. Allen die zich willen inzetten voor een duurzame samenleving zouden hieraan een voorbeeld moeten nemen. Ruim tien jaar strijdt zij nu al tegen de illegale handel in hout en voor het gebruik van duurzaam geproduceerd hout en daarmee voor een duurzame wereld. Dat verdient groot respect.

Gelukkig heeft mevrouw Vos in de loop van de tijd enkele medestanders gekregen, zowel nationaal als internationaal zijn er steeds meer initiatieven zoals het actieplan Forest law enforcement and governance, het vlechtactieplan, een kabinetsbesluit voor meer aandacht voor duurzaam inkopen en de gedragscode van de sector zelf. Alle leden van de vereniging van de Nederlandse houthandelaren spreken zich daarin uit, uitsluitend te handelen in legaal hout. Ook deze initiatieven verdienen terecht onze steun.

Wij zijn allen doordrongen van het belang van duurzaam geproduceerd hout, maar helaas zijn wij nog lang

niet zover. Maatregelen zijn nodig en Nederland draagt daarin grote verantwoordelijkheid. De grootschalige ontbossing is een ramp die iedereen treft. De ecologische gevolgen zijn mondiaal merkbaar. De capaciteit van het mondiale ecosysteem om de gevolgen van ons menselijke handelen op te vangen, worden steeds verder beperkt. De aarde kan de aanvallen van menselijk handelen niet meer zelf pareren. Er zijn inmiddels honderden meters literatuur om dit aan te tonen. Ook gisteren werden wij weer gewezen op de effecten van de uitstoot van CO_2. Aan die dramatische gevolgen zullen wij iets moeten doen, maar wij zullen vooral de bron moeten aanpakken. De klimaatdiscussie zullen wij hier vandaag niet voeren. Dat doen wij als Kamer op een later tijdstip, maar een van de oplossingen is het tegengaan van illegale houtkap. Vandaag bespreken wij het voorstel daarover.

De Schot John Muir, de grondlegger van de natuurbescherming en de beschermer van het zusje van de redwood tree, de mammoetboom waarvan wij gelukkig in Nederland zelfs een exemplaar hebben, in de Hortus in Amsterdam, begon ook bij het beschermen van bomen. Laten wij in zijn voetsporen ook vandaag het hout centraal stellen en ons uitspreken voor de handel in legaal hout.

De grootschalige ontbossing is weliswaar vooral een regionaal drama, maar wij hier in Nederland zijn medeverantwoordelijk voor een mondiale strijd voor duurzame ontwikkeling. Erosie, aantasting van biodiversiteit, onomkeerbare aantasting van ecosystemen, maar ook sociale drama's, zoals het wegvallen van de habitat voor inheemse en tribale volken, zijn zaken waarvoor wij ons als wereldburgers medeverantwoordelijk moeten voelen. Dus iedereen die hier in dit huis zegt serieus werk te willen maken van het streven naar een duurzame samenleving, iedereen die beweert te werken aan duurzame ontwikkeling zal dit wetsvoorstel wat dat betreft moeten steunen. Dat betekent ook, niet sleutelen aan de essentie van het wetsvoorstel. Helaas liggen er amendementen waaruit blijkt dat de indieners dit wel van plan zijn. Ik wil dan ook, met uw goedkeuring, voorzitter, aantonen waarom met deze amendementen de essentie van de wet onderuit wordt gehaald. De amendementen zijn soms zelfs door de dagelijkse realiteit ingehaald. De amendementen krijgen dan ook niet de steun van de fractie van de Partij van de Arbeid.

Laat ik beginnen met het CDA-amendement op stuk nr. 9 over artikel 9.13. De CDA-fractie wil het op de markt brengen van duurzaam geproduceerd hout kennelijk uitsluitend beperken tot die mensen die uit zichzelf al duurzaam geproduceerd hout leveren. Dan hebben wij dit initiatiefwetsvoorstel niet nodig. Dat is juist gericht op die handelaren die een duw in de goede richting nodig hebben. Daarbij komt nog eens dat eigenlijk de leden van de VVNH, de Vereniging van Nederlandse Houthandelaren, zelf al een gedragscode hebben opgesteld volgens welke de leden verplicht zijn om uitsluitend legaal hout te gebruiken. Met het amendement wordt dus een flinke stap terug gedaan in de tijd, en dat lijkt ons niet de bedoeling, vooral niet van de partij die zich de laatste tijd zo hard heeft gemaakt voor het streven naar duurzame ontwikkeling, wat wij overigens waarderen.

De heer **De Krom** (VVD): Wat is het commentaar van mevrouw Kruijsen op de notificatie van de Commissie dat deze bepaling in strijd is met de artikelen 28 en 30 van het EG-Verdrag?

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Het gaat ons er vooral om, te bekijken wat er mogelijk is. Terecht wordt hier verwezen naar een notificatie. Wij hebben inmiddels inzicht gekregen in ontzettend veel stukken, maar wij zitten, zoals de voorzitter aangaf, met het probleem dat wij naar sommige dingen wel en naar andere niet kunnen verwijzen. Laat ik vooral duidelijk zijn over datgene waarvoor wij als fractie van de Partij van de Arbeid staan. Wij willen duidelijk maken waarop de consument recht heeft. Op het etiket moet goede informatie staan. Wij willen vooral duidelijk hebben waar de handelaren hun hout vandaan hebben. Als de handelaren zelf al zeggen dat zij uitsluitend voor legaal hout gaan en dit ook in een gedragscode hebben vastgelegd, dan is voor mij de vraag waarom er een amendement nodig is waarmee dit eigenlijk wordt teruggedraaid. Waarom verwijzen wij dan alleen naar de producenten die uit zichzelf toch al een keurmerk gebruiken en dit aantonen? Wij willen juist de free riders aanpakken en de mensen die dat niet doen.

De heer **De Krom** (VVD): Ik denk dat daarover weinig misverstand bestaat. Ik ben het er geheel mee eens. Alleen, het moet wel kunnen. Ik constateer dat de Commissie zegt dat het in strijd is met het EG-Verdrag. Mijn vraag is vervolgens wat u daaruit concludeert. Omdat ik geen antwoord krijg, denk ik dat uw reactie is: dat schuif ik maar opzij, dat neem ik niet mee in mijn overweging.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik schuif het niet opzij. Ook wij zijn zeer bewust van wat wel en niet Europees toepasbaar is. De vraag is nu of wij in dit huis werkelijk kunnen bestrijden dat het strijdig is met Europese wetgeving. Laten wij het gewoon voorleggen aan het Hof.

De heer **De Krom** (VVD): Het staat er gewoon in.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik deel niet de mening van de heer De Krom, voorzitter.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Niet alleen het FSC is goed. Dat geldt ook voor andere certificeringsystemen. Wij geven via het initiatiefwetsvoorstel een monopoliepositie aan het FSC-keurmerk. U spreekt namens de verschillende houtverkopers of -bonden of zo. Deze hebben duidelijk aangegeven dat zij met elkaar willen proberen te bereiken wat wij willen. Het initiatiefwetsvoorstel van mevrouw Vos is daartoe aanleiding geweest. Het betekent niet dat het alleen via het FSC moet. U ontkracht de andere goede initiatieven, want het gaat niet alleen om de bosbouw elders, maar met name ook om de boeren in Oostenrijk.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik kan hierop antwoorden door een opmerking te maken over uw amendement nr. 14. Daarin worden de FSC-criteria centraal gesteld, maar daarmee ben ik het niet eens. In het wetsvoorstel staat niet dat alleen de FSC-criteria mogen gelden, maar wordt gesproken over een set criteria, gelijkwaardig aan de FSC-criteria. De EU heeft terecht te kennen gegeven dat er geen sprake mag zijn van één set criteria waaraan

andere criteria ondergeschikt zijn. Het gaat erom dat er criteria worden ontwikkeld die gelijkwaardig zijn aan de FSC-criteria. Het is erg belangrijk dat wij volstrekt helder maken wat wij willen. De consument mag geen rad voor de ogen worden gedraaid. Als wij ergens naar verwijzen, moet het ook hout snijden. Wij willen een serieuze set criteria en daarom ook kan ik van harte instemmen met het initiatiefvoorstel.

De heer **De Krom** (VVD): De FSC-criteria zijn de strengste ter wereld. Als je het hebt over gelijkwaardige criteria, kom je altijd weer uit bij de FSC-criteria.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Wij willen graag dat er serieuze en strenge voorwaarden worden gesteld. Dat hoeven niet per se de FSC-criteria te zijn. Er zijn ook andere manieren om te komen tot strenge criteria, maar er moet wel sprake zijn van gelijkwaardigheid. De hoogste standaard moet gelden.

De heer **De Krom** (VVD): Als de FSC-criteria worden gehanteerd en je formuleert andere criteria die daaraan gelijkwaardig zijn, kom je toch weer uit bij de FSC-criteria. Er zijn echter in bepaalde landen ± Canada, de Scandinavische landen ± andere certificaten in opkomst die op die manier in feite buitenspel worden gezet. Dat kan toch niet uw bedoeling zijn?

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Wij zetten die andere criteria niet buitenspel. We betrekken ze in de discussie. Wat ons betreft wordt de lat heel hoog gelegd. Ook in Canada is discussie gevoerd over de vraag hoe hoog die lat moet liggen en ook daar is gesproken over criteria, gelijkwaardig aan het FSC-keurmerk. Dat er in de onderhandelingen vervolgens iets anders uitkomt, is een Canadese kwestie. In Nederland moeten wij voor het hoogst haalbare gaan, dus gelijkwaardig aan de FSC-criteria.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Nederland is als enige hiermee bezig. Bent u bereid om de criteria van de andere keurmerken bij te stellen? Anders kunt u niet achter dit voorstel blijven staan. U spreekt zichzelf tegen.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Nee, ik heb gezegd dat de Canadezen verantwoordelijk zijn voor de uitkomst van de discussie in hun land. Als Nederlandse volksvertegenwoordiger pleit ik ervoor, de lat zo hoog mogelijk te leggen. Nederland heeft zijn eigen verantwoordelijkheid.

Amendement nr. 15 gaat over het niet gebruiken van de woorden ''het is verboden''. Ook hier geldt dat wij elkaar geen rad voor de ogen moeten draaien. Het gaat de indiener van het wetsvoorstel en ook ons erom dat de consument niet mag worden misleid. Laten wij alsjeblieft helder zijn in wat wij willen als het gaat om de voorlichting aan de consument.

Terwijl dit wetsvoorstel werd ontwikkeld ± inmiddels ruim tien jaar geleden ± studeerde ik af op duurzame productinnovatie, met name op het ontwikkelen van een handreiking voor ontwerpers om het gebruik van duurzaam materiaal te bevorderen. Als dit wetsvoorstel toen al was aangenomen, zou dat mijn werk indertijd enorm hebben bevorderd. Ik hoop van harte dat het voorstel het nu haalt. Nogmaals, volgens mij zijn wij allemaal tegen de illegale kap van hout. Laten wij er geen doekjes om winden en de daad bij het woord voeren. Dit wetsvoorstel moet wat ons betreft zo snel mogelijk worden aangenomen.

De heer **De Krom** (VVD): Wij hebben onlangs uitgebreid gesproken over de petflessenproblematiek in relatie tot de Europese wetgeving en de vrije markt in Europa. Er bleek uiteindelijk strijdigheid te zijn met de EU-wetgeving, dus moest het anders. Wij kunnen nu wel hoog of laag springen, maar wij weten dat het dan uiteindelijk in EU-verband spaak loopt. U accepteert dat dit het gevolg kan zijn van dit voorstel, gelet op wat de Commissie schrijft in haar reactie op de notificatie?

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Sterker nog, wij gaan volgende week nog weer door op het debat over de kleine PET-flesjes. Ik verheug mij daar op, want ik vind dat Nederland een uitdagende rol kan spelen. Ik vind dat Nederland de grenzen van de mogelijkheden moet opzoeken. Wij hebben destijds gesproken over de vraag wat wij zullen doen met meermalig te gebruiken verpakkingen, of wij die kunnen voorschrijven en in hoeverre dit strijdig is met de Europese regelgeving. Er zijn nog allerlei andere mogelijkheden om het duurzaam gebruik van materialen in verpakkingen te bevorderen. Het zou te ver gaan om nu een het debat over verpakkingen te voeren, maar er is binnen de kaders van de Europese regelgeving vaak veel meer mogelijk dan wij hier in dit huis denken.

De heer **De Krom** (VVD): Mevrouw Kruijsen blijft de realiteit ontkennen. Zij zegt dat wij vooruit moeten lopen. Dat mag van mij, maar het moet wel kunnen. Dit is nu juist het pijnpunt. Dit is een juridisch vraagstuk, maar als ik de notificatiestukken lees, denk ik dat het echt niet lukt.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik denk dat wij verschillen van mening over de notificatie en over de vraag wat wel en wat niet mogelijk is in Europa.

□

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Voorzitter. Ik dank mevrouw Vos hartelijk voor de zorgvuldige en uitvoerige beantwoording van onze vragen in de nota naar aanleiding van het verslag. In het voorliggende wetsvoorstel onderkennen wij een aantal positieve elementen. Ik verwijs dan in het bijzonder naar de intentie om te komen tot een niet-exclusief vrijwillig positief label en het streven om op een aantal punten de administratieve lasten terug te dringen.

Naast onze positieve beoordeling van deze punten, blijft de fundamentele vraag nog steeds of in het wetsvoorstel zoals het thans luidt, tegemoet wordt gekomen aan de Europeesrechtelijke en internationale handelsbelemmerende bezwaren en aan de bezwaren van de Raad van State. De CDA-fractie beschouwt de nieuwe redactie van artikel 9.5 zoals voorgesteld in de tweede nota van wijziging, als een goede stap in de richting naar het gewenste niet-exclusieve keurmerk op basis van vrijwilligheid. Merktekens die betrouwbaar en niet misleidend zijn en die niet sterk lijken op het officiële merkteken, worden dus nadrukkelijk toegestaan.

Welke criteria zullen worden gehanteerd bij het beantwoorden van de vraag of een merkteken al of niet betrouwbaar of misleidend is? Hoe wordt bepaald of een melding of aanduiding misleidend is? Hoe wordt vastgesteld of de verstrekte

informatie over de productiewijze eenzijdig of onevenwichtig is? Het lijkt ons heel lastig om dit met een zekere mate van objectiviteit vast te stellen.

Wij vinden het in ieder geval onaanvaardbaar als FSC-criteria volgens de werking van artikel 9.4 bij deze beoordeling indirect als exclusieve norm worden gesteld. Er zijn immers meer betrouwbare keurmerken die brede erkenning genieten. Kan in de nieuwe redactie van artikel 9.5 in relatie tot artikel 9.4 een eigen, duidelijk van het officiële merkteken onderscheidend positief merkteken worden gevoerd als het niet geheel voldoet aan de FSC-criteria voor deze duurzame houtproductie?

Als zo'n merkteken niet gevoerd mag of kan worden, is er in onze optiek ± zij het impliciet ± nog steeds sprake van een exclusief merkteken. De nieuwe redactie van artikel 9.5 is duidelijker, maar het is nog steeds geformuleerd als een expliciet verbod. Omdat andere keurmerken gewoon zijn toegestaan als zij voldoen aan de gestelde voorwaarden, geven wij nadrukkelijk de voorkeur aan de positieve formulering van het amendement op stuk nr. 15.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Kunt u mij zeggen wat het materiële verschil is tussen uw voorstel en dat van mevrouw Vos? Het ene voorstel is positief en het andere negatief geformuleerd, maar in de praktijk hebben zij hetzelfde effect.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Nee. Ik heb voor een heel andere benadering gekozen en stel mij anders op tegenover de overige merktekens. Het FSC-keurmerk wordt als enige positieve criterium vermeld en verder wordt er ook anders omgegaan met de verbodsbepalingen.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Het is ook de consequentie van uw formulering dat een consument niet op het verkeerde been mag worden gezet.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Het is jammer dat het niet in een officiële publicatie wordt vermeld. Dat gebeurt in andere landen wel. Daarbij wil ik het graag laten.

Voorzitter. Een ander belangrijk punt voor het wegen van mogelijke Europeesrechtelijke en internationale handelsrechtelijke bezwaren en bezwaren van de Raad van State tegen het wetsvoorstel zijn de administratieve lasten die voortvloeien uit het wetsvoorstel. Dit punt weegt voor mijn fractie heel zwaar, omdat wij met het kabinet streven naar een zo groot mogelijke beperking van de administratieve lasten. De administratieve lasten komen bij dit wetsvoorstel vooral voort uit de administratieve voorschriften die niet uitsluitend van toepassing zijn indien vrijwillig wordt gekozen voor het voeren van een merkteken. Deze voorschriften kunnen zeker als handelsbelemmerend worden ervaren.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Is mevrouw Schreijer op de hoogte van de gedragscode van de houthandelaren? Ik vraag dat, omdat in deze code eigenlijk al staat dat ze niet in illegaal hout willen handelen. Ik begrijp het argument van de stijging van de administratieve lasten dan ook niet, want volgens mij is er helemaal geen sprake van een stijging.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Die stijging is er wel degelijk als je alles onder het FSC-keurmerk brengt. De vertegenwoordigers van de houthandelaren hebben er nadrukkelijk op gewezen dat er ook andere certificaten zijn. Om voor die certificaten in aanmerking te komen, moet je aan heel andere voorwaarden voldoen. Wij hebben met de sector convenanten gesloten en dat doe je alleen als je vertrouwen hebt in de sector. Dat betekent dat je er ook op moet durven vertrouwen dat het kabinet met de betrokken partijen tot een goede formulering kan komen.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik vind het vreemd dat mevrouw Schreijer steeds maar weer naar het FSC-keurmerk verwijst alsof dat het enige keurmerk zou zijn.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Dat doet u nu juist zelf!

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Nee. Ik spreek over criteria die gelijkwaardig zijn aan de criteria die voor het FSC-keurmerk gelden.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik denk dat u zich dan voor de tweede termijn van het debat aanstaande donderdag goed moet laten informeren. Ik denk namelijk niet dat het waar is wat u nu zegt, sterker nog: ik denk dat het onzin is.

De CDA-fractie constateert dat de administratieve lasten in de tweede novelle op enkele punten zijn teruggedrongen, maar nog niet voldoende. De administratieve verplichtingen in artikel 9.15 zijn inmiddels beperkt tot diegenen die het merkteken voeren. Het recht om gegevens te vragen over de herkomst van het hout, artikel 9.13, is nu beperkt tot onze minister of een aangewezen ambtenaar, belast met het toezicht op artikel 9.13.

Met mevrouw Vos onderschrijft mijn fractie de gedachte achter de artikelen 9.13 en 9.14. Deze artikelen zijn bedoeld om zekerheid te kunnen krijgen over de herkomst van het hout teneinde illegale houtkap zo veel mogelijk te ontmoedigen. Met de intentie van deze artikelen heeft mijn fractie dan ook geen enkel probleem. Toch constateer ik dat met deze artikelen iedereen die een houten product in Nederland in de handel brengt, op verzoek allerlei gegevens moet overleggen waaruit blijkt hoe en waar het hout is geproduceerd.

Het verkrijgen van die gegevens kan heel lastig zijn en hoge kosten met zich brengen. Bovendien is er geen enkele formele waarborg dat er terughoudend gebruik zal worden gemaakt van de bevoegdheden uit dit artikel. Er is en blijft dus sprake van een behoorlijke administratieve last, zelfs als men ervoor kiest om geen merkteken te voeren. Het levert concurrentienadeel op en is als maatregel van gelijke werking strijdig met de artikelen 28 t/m 30 van het EG-verdrag, artikelen die betrekking hebben op handelsbelemmerende en invoerbeperkende maatregelen. Overigens zijn dit artikelen waaraan het kabinet sterk hecht. Mijn fractie heeft daarom bij amendement voorgesteld om artikel 9.13 te wijzigen, zodat de administratieve verplichtingen verder worden beperkt, namelijk tot degenen die op vrijwillige basis kiezen voor het voeren van een keurmerk. Daarmee kan tegemoet worden gekomen aan een deel van de Europeesrechtelijke bezwaren tegen het wetsvoorstel.

Tegelijkertijd constateren wij dat een groot deel van het hout dat in Nederland wordt geïmporteerd, uit de illegale houtkap afkomstig is. In

lijn met het beleid ten aanzien van andere op illegale wijze geproduceerde producten zou naar onze mening illegaal hout gewoon niet meer op de Europese markt mogen worden gebracht. Er zou dus een Europees importverbod moeten komen. Gezien het tempo van ontbossing in ontwikkelingslanden, is dit een urgente kwestie. Daarom heeft de CDA-fractie eind 2003 de motie-Huizinga-Heringa gesteund, waarin het kabinet wordt verzocht zich sterk te maken voor een Europees invoerverbod voor illegaal hout. Het kabinet heeft in zijn brief van 2 juli toegezegd alle mogelijkheden te zullen benutten om de handel in en invoer van illegaal hout tegen te gaan en daarbij gebruik te zullen maken van de extra mogelijkheden van het Nederlandse EU-voorzitterschap. Nu dit voorzitterschap is afgelopen, zou de CDA-fractie graag willen weten wat de stand van zaken is en hoe het staat met het in de brief aangehaalde EU-actieplan. Is er meer zicht op in hoeverre het weren van illegaal hout uit niet bij het actieplan aangesloten landen onder de huidige WTO-regel is toegestaan? Tevens zou de CDA-fractie graag van de indienster van het onderhavige initiatiefwetsvoorstel willen weten hoe zij aankijkt tegen de relatie tussen het EU-actieplan en haar initiatiefwetsvoorstel. Zou een effectieve Europese aanpak, die tijdens het Nederlandse voorzitterschap door VROM en LNV is benadrukt, de door de indienster voorgestelde wet- en regelgeving niet overbodig maken?

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Het verheugt mij dat het CDA zich zo duidelijk en ferm uitspreekt tegen de illegale houtkap. Ik maak u daarvoor een compliment. Maar hoe gaan wij dat controleren en hoe kunnen wij het handhaven? Wij moeten dan toch weten waar het hout vandaan komt en wij moeten dan toch de mogelijkheid hebben om de handelaren te vragen waar zijn het hout vandaan hebben gehaald?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Er zijn ook andere criteria dan die van de FSC. Ik verwijs naar de formulering van voorstellen daaromtrent. Wij geven nu echter een monopolieposition aan de FSC, die een heel hoge norm stelt.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Het gaat mij om de administratieve lasten. U wilt niet verplichtend opleggen dat handelaren moeten kunnen aantonen waar het hout vandaan komt. Hoe kunnen wij dan in hemelsnaam weten waar het hout vandaan komt? Daar gaat het om. Om de illegale kap te kunnen tegengaan, moeten wij weten waar het hout vandaan komt. Hoe kunt u dat organiseren?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Via convenanten kan worden vastgelegd dat een en ander door middel van rapportage wordt aangegeven. Dat gebeurt bij heel veel andere keurmerken ook, zoals bij merkkleding en bij de vleesproductie. In die gevallen worden op basis van convenanten tussen bedrijfsleven en overheid op nationaal en internationaal niveau voorstellen geformuleerd. Wij zijn er echter niet voor om de gigantisch hoge norm van de FSC voor te schrijven. Laat ik een voorbeeld noemen. Wij Kamerleden moeten ons goed laten informeren. Uw fractie is daar ook mee bezig; ik geloof dat tien leden het land in moeten. In de zomervakantie heb ik geïnformeerd bij de houtproducenten. Ik ben echter ook op bezoek geweest bij een Forster in Zuid-Oostenrijk, Claus Höfer, die over 5000 hectare gaat. Hij zei tegen mij: mevrouw, ga alstublieft niet akkoord met het FSC-keurmerk, want dat houdt geen rekening met de wijze waarop wij hout produceren. Met ''wij'' bedoelde hij de kleine boeren in Oostenrijk, maar het gaat ook om Zweden en om andere landen. Hij zei dat de boeren in Oostenrijk zeer zorgvuldig bezig zijn. Zij kijken steeds hoe zij weer nieuw bos kunnen planten na het kappen van hout. Het FSC-keurmerk heeft te maken met de illegale houtkap op een andere plek in de wereld, maar zij moeten dan ineens ook voldoen aan de criteria van dat keurmerk. Daarom vind ik dat wij in de Europese Commissie veel meer moeten nagaan hoe daar in Europees en WTO-verband op in kan worden gespeeld. Dat hadden wij vooral tijdens het voorzitterschap van de Europese Unie moeten doen. De Europese Commissie heeft namelijk ook bezwaren tegen handelsbelemmerende elementen.

Mevrouw **Kruijsen** (PvdA): Ik heb respect voor het feit dat ook de CDA-fractie zich goed laat voorlichten. Complimenten! De vraag was eigenlijk heel helder, dus daarop kan een heel helder antwoord worden gegeven. Ook als je convenanten afsluit, moet er een vorm van registratie zijn. Dat levert dus administratieve lasten op. Ik snap het bezwaar in verband met de administratieve lasten dus nog steeds niet, want die heb je sowieso.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Dit laat je over aan de politiek en laat je onder de verantwoordelijkheid van de minister vallen. Andere zaken laat je over aan het bedrijfsleven.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Volgens mij is er sprake van een misverstand als mevrouw Schreijer artikel 9.13 in verband brengt met het FSC-keurmerk en het debat daarover. Artikel 9.13 gaat alleen over de traceerbaarheid van hout en de vraag of hout legaal of illegaal is gekapt. Je kunt legaal doch in strijd met het FSC-keurmerk kappen. In feite beweert mevrouw Schreijer dat ook steeds. Artikel 9.13 houdt zich alleen bezig met de vraag of er legaal of illegaal is gekapt. Het heeft tot doel om daarachter te komen, zodat er vervolgens tegen kan worden opgetreden. Dat is echt een andere vraag dan de vraag of aan de FSC-criteria of de criteria van welk keurmerk dan ook is voldaan. Dit artikel moet mevrouw Schreijer dus op zichzelf beschouwen. Zij kan naar mijn idee niet wegkomen met de uitspraak dat zij dit doet omdat zij het FSC niet wil.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Het FSC-keurmerk speelt duidelijk in op het illegaal kappen. De zojuist door mij gegeven antwoorden kloppen volgens mij juist wel, namelijk dat wij met dit keurmerk vooral wat willen doen aan het illegaal kappen van hout. Mijn antwoord klopt, het is niet tegenstrijdig.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Artikel 9.13 gaat niet over een keurmerk. Het gaat alleen om de vraag of er is voldaan aan de nationale wetten en de internationale verdragen.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): En de administratieve verplichtingen daarbij.

De **voorzitter**: Niet door elkaar

De heer Duyvendak (GroenLinks)

© M. Sablerolle ± Gouda

spreken, alstublieft. De heer Duyvendak heeft het woord.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Het gaat alleen om de vraag of men zich bij de houtkap heeft gehouden aan de nationale wetten en de internationale verdragen. Het gaat niet over het FSC-keurmerk. Tot nu toe was de CDA-fractie onze partner in het bestrijden daarvan. Zij was zelfs onze partner ten aanzien van dit artikel. Tot tweemaal toe heeft de CDA-fractie ingestemd met deze wet. Nu wijzigt zij plotseling haar koers om een reden die ik niet kan begrijpen.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik heb het steeds gehad over het verschil tussen de administratieve verplichtingen en de vrijwilligheid van dit keurmerk, ook in de vorige debatten. Ik wil wel herhalen wat ik daarover heb gezegd, maar ik heb net uiteengezet wat ik van artikel 9.13 vind.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw Schreijer refereert aan de motie van mijn gewaardeerde fractiegenote mevrouw Huizinga. Dat doet mij deugd. Ik heb wel de indruk dat zij deze motie uitspeelt tegen dit wetsvoorstel. Zou je niet kunnen stellen dat dit wetsvoorstel complementair is aan deze motie?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Wij zijn tien jaar geleden begonnen met het wetsvoorstel van Marijke Vos. Ik maak haar mijn complimenten, want zij heeft zeer veel mensen in dit land wakker geschud. Die mensen vragen zich nu af wat er elders in de wereld gaande is. Wij moeten dus concluderen dat niet iedereen stil heeft gezeten. Dat heeft te maken met vooruitziende blikken. Waarom noem ik met name de motie van mevrouw Huizinga-Heringa? Omdat zij het kabinet duidelijk oproept om in Europees verband en via de WTO te bereiken wat in nationaal verband niet lukt. Zij roept het kabinet ook op om handelsbelemmerende zaken op die niveaus aan te pakken. Dat was nog voor het EU-voorzitterschap. Daarom haal ik het voorbeeld van mevrouw Huizinga-Heringa aan. Ik vond het een zeer goede motie.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mijn vraag was of je dit wetsvoorstel niet als complementair aan de motie van mevrouw Huizinga kunt beschouwen. Die was nadrukkelijk tegen de illegale houtkap gericht.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Nee.

Voor degenen die meeluisteren, ga ik nu over op artikel 9.4. In commentaar op artikel 9.4 wil ik beginnen met de belangrijke vraag over de in ontwikkeling zijnde beoordelingsrichtlijn. Gaat volgens het wetsvoorstel het uitgangspunt gelden dat de criteria minimaal gelijkwaardig moeten zijn aan de FSC-criteria? Om het wetsvoorstel goed te kunnen beoordelen, is het nodig dat wij kennis kunnen nemen van de beoordelingsrichtlijn en het toetsingsprotocol. Zij houden nauw verband met het wetsvoorstel. Kan er worden ingegaan op de huidige stand van zaken met betrekking tot de beoordelingsrichtlijn? Wanneer wordt deze bekend? Deze vraag stel ik natuurlijk niet alleen aan mevrouw Vos, maar ook aan het kabinet.

In artikel 9.4, lid 2, ziet de CDA-fractie een belangrijke, formele aanscherping van het oorspronkelijke wetsvoorstel. In dit artikel wordt nu uitdrukkelijk bepaald dat de criteria waarop het bosbeheer en het hout worden beoordeeld minimaal gelijk dienen te zijn aan van de FSC. Het genoemde artikel bepaalt dat het uitgangspunt voor de in ontwikkeling zijnde nationale beoordelingsrichtlijn is dat de criteria minimaal gelijk moeten zijn aan die van de FSC.

De dynamische wijziging zoals die nu is opgenomen in artikel 9.4, lid 2, brengt verschillende problemen met zich mee. Het betreft in dit geval een verwijzing naar ruim 50 normstellende FSC-criteria, feitelijk algemeen verbindende voorschriften, dus van een private organisatie die in het buitenland is gevestigd. Die criteria kunnen zonder tussenkomst van de Nederlandse overheid veranderen. Zij heeft daarop geen invloed. De bevoegdheid tot het stellen van regels wordt met artikel 9.4, lid 2, in feite dus overgedragen aan de FSC en een NGE, dus een niet-gouvernementele organisatie, zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag aanwezig is. Dit lijkt ons niet toelaatbaar en niet of moeilijk verenigbaar met de geldende aanwijzingen voor regelgeving. Ongeoorloofde delegatie ligt hier op de loer.

Een bijkomend probleem is dat impliciet wordt verwezen naar de meest actuele FSC-criteria die op dat moment gelden. Die zijn daardoor waarschijnlijk niet voor iedereen in voldoende mate kenbaar. Dit lijkt ons strijdig met het wettelijk verankerde vereiste van kenbaarheid. Mevrouw Kruijsen merkte zojuist op dat een en ander voor de burger kenbaar moet zijn, maar dat is dus niet het geval.

Schreijer-Pierik

Een ander niet onbelangrijk probleem in dit verband heeft betrekking op de inhoud. Het is namelijk niet echt duidelijk of in de wet naar de nationale of naar de internationale FSC-criteria wordt verwezen. Zweden kent bijvoorbeeld andere criteria dan Finland. Deze criteria houden ook open normen in die op meerdere manieren kunnen worden uitgelegd. Deze inhoudelijke onzekerheid staat op gespannen voet met het rechtszekerheidsbeginsel.

De fractie van het CDA hecht eraan nog een meer fundamenteel bezwaar aan de orde te stellen. Het betreft het bezwaar tegen de exclusieve positie van FSC-criteria in artikel 9.4, lid 2b, waarin wordt bepaald dat onze minister de beoordelingsrichtlijn slechts goedkeurt indien de beoordelingscriteria tenminste gelijkwaardig zijn aan de ruim 50 criteria die de FSC hanteert. Dit komt neer op een monopoliepositie voor de FSC en sluit andere keurmerken, productvolgsystemen en certificeringsystemen in de praktijk mogelijk uit, terwijl ook die brede erkenning genieten. Houtproducenten die andere certificeringsystemen hanteren kunnen hiervan in belangrijke mate concurrentienadeel ondervinden. Wij vinden dit niet aanvaardbaar. Zoals gezegd, is de FSC niet de enige, en op de wereldmarkt evenmin de meest algemeen erkende instelling die is gericht op duurzame houtproductie. Waarom is er in dit wetsvoorstel dan sprake van deze monopoliepositie?

Een andere belangrijke vraag is hoe men gelijkwaardigheid met de FSC-criteria op objectieve wijze zal vastleggen. In de praktijk lijkt ons dit buitengewoon lastig. Dat heeft ons ertoe gebracht een amendement in te dienen op artikel 9.4, lid 2b.

Samenvattend merk ik op dat wij, ondanks onze sympathie voor de centrale doelstelling van dit wetsvoorstel en voor de verbeteringen die tot nu toe zijn aangebracht, blijven zitten met een paar zeer belangrijke problemen. Het gewijzigde artikel 9.5 roept in relatie tot artikel 9.4, lid 2, nog steeds de nodige vragen op over de beoordeling en de toelaatbaarheid van andere keurmerken. De bepaling in artikel 9.13 stuit bij de Europese Commissie, bij individuele lidstaten in WTO-verband en bij mijn fractie op belangrijke bezwaren. Die bepaling wordt beschouwd als strijdig met de bepalingen van het EEG-verdrag in de artikelen 28 tot 30, de WTO-handelsbepalingen en lid 2.2 van de TBT-overeenkomst.

Van artikel 9.4, lid 2 stuit de feitelijke monopoliepositie van de FSC bij de CDA-fractie eveneens op grote bezwaren. Daarop heb ik jarenlang gehamerd. Op al deze punten hebben wij amendementen ingediend.

Verder blijft ons inziens in algemene zin nog steeds discussie mogelijk over de belangrijke vraag of de bepalingen in het wetsvoorstel inderdaad als proportioneel en noodzakelijk zijn te beschouwen. Met andere woorden, het is de vraag of zij nog in verhouding staan tot wat wordt bereikt of kan worden bereikt. Deze vraag wordt klemmender naarmate er meer bredere en meer breed gedragen initiatieven van de grond komen die duurzame houtproductie bevorderen en de handel in illegaal hout tegengaan. Er zijn steeds meer hoopgevende, brede en vaak landsgrenzen overstijgende initiatieven om de import van illegaal hout tegen te gaan en productie van duurzaam hout te bevorderen.

Ik denk allereerst aan het belangrijke EU-actieplan FIEGT, onder meer gesteund door de milieuorganisaties en het houtbedrijfsleven. Wij waarderen de inzet van de bewindslieden van VROM en LNV op dit terrein tijdens het Nederlands voorzitterschap en wij hopen op een krachtig vervolg.

Ik denk verder aan de projecten van de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen en de internationale houtsector. Niet in de laatste plaats denk ik hierbij aan de systematiek van de certificatie van duurzaam bosbeheer en de handelsketen die momenteel wordt ontwikkeld door betrokken departementen en maatschappelijke actoren. Ik doel hierbij op de beoordelingsrichtlijn en het toetsingsprotocol voor gelijkwaardigheid aan certificeringssystemen.

Mijn fractie is van oordeel dat alleen dergelijke brede en vooral breed gedragen initiatieven, liefst minimaal op Europese schaal, een reële kans bieden om de import van illegaal hout substantieel en effectief tegen te gaan en de productie van duurzaam hout substantieel te bevorderen. Om te komen tot een oplossing van belemmeringen in WTO-verband is naar onze mening eveneens minimaal actie op EU-niveau gewenst. Het kabinet heeft daarop onlangs ook gewezen.

Gedurende de afgelopen jaren heeft de CDA-fractie gepoogd constructief mee te werken aan het wetsvoorstel van mevrouw Vos. Wij benadrukken nogmaals dat wij veel waardering hebben voor de inzet van mevrouw Vos om tot een nationale regelgeving te komen. Wij kunnen ons echter niet onttrekken aan voortschrijdend inzicht en aan de ontwikkelingen die zich afspelen buiten Nederland. Wij hebben rekening te houden met het EU-verdrag en de WTO-verdragen. Wij wonen niet op een eiland en dan is er ook nog een regeerakkoord waaraan wij als CDA-fractie zeer hechten. Het wetsvoorstel staat met een en ander op gespannen voet.

De voorlopige slotsom is voor ons dan ook dat er ondanks alles nog veel haken en ogen aan het wetsvoorstel zitten. Zelfs indien onze amendementen worden aangenomen of overgenomen, blijft er twijfel bestaan of het wetsvoorstel de toets der kritiek in EU- en WTO-verband op termijn zal kunnen doorstaan. Ik noemde al het punt van de proportionaliteit. Ondanks de verbeteringen die tot nu toe zijn aangebracht en ook bij eventuele aanname of overname van onze amendementen bestaan bij de CDA-fractie nog bedenkingen bij het wetsvoorstel.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): U zegt dat er bij de CDA-fractie sprake is van voortschrijdend inzicht. In 1998 en 2000 stemde de CDA-fractie in met het wetsontwerp van mevrouw Vos. Het ging toen veel verder dan dit wetsontwerp, want er zat ook nog een rood label in. Zult u zich nu verzetten en zegt u dat het zelfs niet zeker is dat u dit voorstel zult steunen als uw amendementen worden aangenomen? Verliezen wij hier de CDA-fractie niet als partner in de strijd tegen het illegale hout en voor de duurzame bossen?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Nee, u verliest op geen enkele wijze de CDA-fractie in de strijd tegen de illegale houtkap. In 1998 zat de CDA-fractie in de oppositie. Er stond toen een brede coalitie duidelijk achter het voorstel. Wij hebben toen bezien hoe wij de wet op een ook voor ons acceptabele wijze konden invullen. Inmiddels hebben wij te maken met de coalitie en met vooruitziende blikken. In EU-verband

gebeurt er van alles. Inmiddels merk ik dat staatssecretaris Van Geel in Europa en elders hiermee goed bezig is. Dit betreft niet alleen het ministerie van VROM maar ook het ministerie van LNV. Ook in het bedrijfsleven is men veelvuldig bezig goede initiatieven uit te werken.

In mijn eerste inbreng heb ik dus vanuit een oppositierol gezocht naar een goede wet. Daarbij doel ik op de WTO, handelsbelemmerende zaken, et cetera; de zaken die ik zojuist naar voren heb gebracht.

Ik zeg niet in welke richting de CDA-fractie gaat, maar wij bezien dit nu veel kritischer omdat wij nu te maken hebben met een eigen regeerakkoord, waar ik volledig achter sta.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Helemaal duidelijk vind ik uw antwoord niet, mevrouw Schreijer. Bent u nu van mening veranderd omdat het CDA in de regering zit?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Nee, ik ben niet van mening veranderd omdat wij in de regering zitten. Nogmaals, er zijn inmiddels zes jaar verstreken. Men zit niet stil in dit land; de Kamer niet en ook het bedrijfsleven niet!

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het spreekt voor zich dat een fractie op grond van bepaalde afwegingen vóór of tégen is. Het prikkelt mij met name dat u heel prominent inbrengt dat u nu in de regering zit en het daarom opeens anders zou zijn als het om dit wetsvoorstel gaat, terwijl dit wetsvoorstel een afgezwakte vorm is van waarvoor u in het verleden stond. Ik ben benieuwd waarom u nu opeens zoveel aarzelingen heeft.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik denk dat het heel duidelijk is, mijnheer Slob.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het is mij niet duidelijk!

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Het is heel duidelijk. Ik heb gewezen op handelsbelemmerende zaken, op de WTO en op de administratieve lasten. Dit zijn zeer belangrijke punten voor dit kabinet. Vermindering van de administratieve lasten is een onderdeel van het regeerakkoord.

De heer **Slob** (ChristenUnie): U voelt zich dus gebonden aan een bepaalde passage in het regeerakkoord die volgens mij gaat over het schrappen van wat regels? Ik meen dat er door dit wetsvoorstel niet ontzettend veel regels bijkomen, maar goed, dat is een taxatie. U had het dus eigenlijk liever anders gezien? Het feit dat vermindering van administratieve lasten in het regeerakkoord staat, is voor u een belemmering om iets royaler te zijn ten opzichte van dit wetsvoorstel?

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik ben heel blij met dit regeerakkoord, daarover geen misverstand. Nogmaals, toen wij in 1986 hiermee bezig waren, heb ik ook steeds getracht om dit in een goede richting te sturen. Daarmee ben ik nog steeds bezig. Mevrouw Vos zit niet voor niets in vak K. Ik zal aanstaande donderdag heel aandachtig luisteren naar de beantwoording van de verschillende vragen. Ik vind het bijzonder jammer dat hetgeen vanuit Europa naar ons toegekomen is, niet openbaar is. Wij moeten met zeer veel zaken rekening houden en wij moeten ondernemers een kans geven dat doel te bereiken. Ik sta duidelijk achter het initiatief van mevrouw Vos over de illegale houtkap, daarover geen misverstand. Wij spreken hier over de certificering en het wettelijk regelen van FCE. Onze bezwaren betekenen niet dat het CDA nu ineens vóór illegaal houtkappen is. Daar hebben wij het nu niet over. Daarvoor zijn andere instrumenten nodig en die zijn beschikbaar.

□

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik vervang in de eerste termijn mijn collega Huizinga die op dit moment bij een ander overleg aanwezig moet zijn. Donderdag zal zij zich weer bij dit gezelschap voegen.

Het gaat over een belangrijk onderwerp. Dat de initiatiefneemster over een lange adem beschikt, blijkt alleen al uit het feit dat wij vandaag ± begin 2005 ± met elkaar discussiëren over duurzaam geproduceerd hout, terwijl het eerste initiatiefvoorstel al in 1994 is ingediend. Wij complimenteren onze collega Vos met haar vasthoudendheid!

Onze standpunten ten aanzien van die eerdere wetsvoorstellen zijn bekend. Ik hoef die niet te herhalen. Dat betekent ook dat wij een zeer positieve houding hebben ten opzichte van dit voorstel. Ondanks die positieve houding voelen wij ons echter genoodzaakt om nog enkele kanttekeningen te plaatsen en vragen te stellen. Wij hopen ook van de kant van de regering een reactie op die vragen te krijgen. De staatssecretaris is ook in ons midden.

Naast de goede wijzigingen die ten opzichte van het oorspronkelijke wetsvoorstel zijn doorgevoerd, is er helaas ook sprake van een belangrijke wijziging die een afzwakking betekent van het oorspronkelijke voorstel. Het verplichtend karakter van het oorspronkelijke voorstel is namelijk niet meer te ontdekken. Het negatieve merkteken voor het niet-duurzaam hout is uit het voorstel gehaald en wat resteert is het niet exclusief positieve merkteken. Zoals college Vos terecht opmerkte in haar schriftelijke beantwoording, heeft het voorstel daarmee een deel van zijn kracht verloren.

Deze wijziging is niet alleen ingegeven door de Europese Commissie, al was dat een heel belangrijk argument in de discussie, maar is ook een gevolg van de politieke verhoudingen zoals die zich in de Eerste Kamer hebben afgetekend. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt dat ook onderstreept door collega Vos. Zij stelt dat de notie van milieubescherming, ook over de grenzen heen, van zodanige importantie is dat het oorspronkelijke voorstel in haar ogen een goede kans gemaakt had om stand te houden tegen de procedures bij het Europese Hof en de WTO. Dan hebben wij het dus nog over het vorige voorstel. Ik vraag collega Vos om in haar eerste termijn uitgebreid in te gaan op de kritiek op dit afgezwakte voorstel. Opnieuw wordt gezegd dat het wetsvoorstel Europa-proof noch WTO-proof zou zijn. Het lijkt mij goed dat de indienster ook in dit publieke debat duidelijk maakt dat dat onjuist is. Uiteraard zijn wij ook benieuwd naar de opvattingen van de regering over dit zeer belangrijke wegingsaspect. Er zijn amendementen ingediend die een verdere afzwakking van het wetsvoorstel betekenen. Ook daarover zijn wij benieuwd naar het oordeel van de indienster. Aan de regering vraag ik wat de stand van zaken is rond de

motie van mijn collega Huizinga, die unaniem ondersteund is.

Ondanks onze reserves ten opzichte van enkele wijzigingen die wij zien als afzwakking van wat eerder op tafel heeft gelegen, staat het voor ons als een paal boven water dat wij met een goed initiatief te maken hebben. Het voorstel sluit goed aan bij de actuele ontwikkelingen in het bossendossier. Bestaande wetgeving voor duurzaam geproduceerd hout wordt aangevuld en versterkt. Zowel op het terrein van duurzaam geproduceerd hout als op het terrein van illegale houtkap zal het wetsvoorstel een positieve bijdrage kunnen leveren. De handhavingsmogelijkheden nemen toe, de transparantie wordt groter en de rijksoverheid krijgt handvatten bij de uitvoering van het beleid om op termijn alleen nog duurzaam geproduceerd hout in te kopen. Laat het Rijk in zijn inkoopbeleid ook het goede voorbeeld geven. Zo komt de beleidsdoelstelling van 25% duurzaam geproduceerd hardhout op de Nederlandse markt in 2005 binnen handbereik.

Ik spreek de hoop uit dat dit wetsvoorstel een bijdrage mag leveren aan het tegengaan van verdere ontbossing en een stapje op weg mag zijn naar een goed beheer van de schepping. Voor de fractie van de ChristenUnie is dat een belangrijke notie, ook in haar politieke werk en haar inzet op dit terrein. Ik hoop dat de gestelde vragen adequaat beantwoord worden.

De **voorzitter**: Aangezien de volgende leden op de sprekerslijst, de heer Duyvendak en mevrouw Vergeer, thans niet in de zaal aanwezig zijn, geef ik het woord aan de heer De Krom.

□

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter. Ook mijn fractie spreekt uitdrukkelijk haar waardering uit voor de inspanningen en de vasthoudendheid van de indienster. De strijd waar het hier om gaat, is het waard om gestreden te worden. Het middel moet echter wel haalbaar, uitvoerbaar en effectief zijn. Omdat het een initiatiefvoorstel betreft sta je daar automatisch sympathiek tegenover. Het spijt mij dan ook om te moeten zeggen dat mijn fractie nog een hoop problemen met het wetsvoorstel heeft.

De VVD vindt het niet aanvaardbaar dat illegaal bomen worden gekapt. Wij hebben daarom ingestemd met de motie van de ChristenUnie waarmee het kabinet werd gevraagd om in Europees verband maatregelen te nemen om de import van illegaal hout tegen te gaan. Wat ons betreft mag Europa in de hoogste versnelling om die praktijken nu eens echt aan te pakken. Misschien kan het kabinet op een nader tijdstip de laatste stand van zaken in Europa nog eens toelichten. Wij hadden allemaal begrepen dat het voorzitterschap zou worden aangegrepen om hier iets aan te doen. De brief van de staatssecretaris van 2 juli 2004 vind ik eerlijk gezegd nogal vaag. Sterker nog, ik begrijp er eigenlijk niet zoveel van. Ik spreek het kabinet daarop over het hoofd van mevrouw Vos heen aan.

Een cruciaal punt bij dit wetsvoorstel is of het ''Europa-proof'' is. Met andere woorden, verdraagt dit voorstel zich met het beginsel van vrij verkeer van goederen? Op basis van de informatie die ik heb gelezen in de reactie van de Commissie, is het antwoord daarop ''nee''. De pijnpunten zitten dan met name in artikel 9.13, artikel 9.5, lid 1 en lid 2, artikel 9.4, lid 2b. De Commissie concludeert volgens mij glashelder dat hier toch echt problemen liggen als het gaat om strijdigheid met de artikelen 28 en 30 van het EG-verdrag. Wij kunnen dus verwachten dat, als deze wet door het parlement wordt aangenomen, dit leidt tot een inbreukprocedure bij het Hof. De Raad van State zegt dat ook in haar advies. Ik begrijp dan ook niet hoe mevrouw Vos in haar brief op stuk nr. 28631, nr. 5 kan concluderen dat het nieuwe voorstel in de nieuwe vorm geen onoverkomelijke bezwaren bij de Commissie zal oproepen. Verder zegt zij dat met deze wijziging ook aan de bezwaren met betrekking tot de proportionaliteit is tegemoetgekomen.

Vervolgens dringt zij er in de nota naar aanleiding van het verslag bij de Kamer op aan niet met de behandeling van dit wetsvoorstel te wachten tot de nadere reactie van de Commissie naar aanleiding van het gewijzigde voorstel. Dat roept bij mij toch een vraag op. Mevrouw Vos heeft gesprekken gevoerd met de Commissie. Heeft de Commissie in die gesprekken soms een andere indruk gewekt dan wat ik nu in de reactie naar aanleiding van de notificatie lees? Hoe komt mevrouw Vos tot de conclusie en de aanbevelingen die zij heeft gedaan? Het blijkt toch immers dat de Commissie nog steeds fundamentele bezwaren heeft tegen elementen van dit wetsvoorstel?

Mevrouw Vos zegt bovendien in de nota naar aanleiding van het verslag dat de Raad van State in het advies over de tweede novelle geen problemen verwacht op het punt van gerechtvaardigde inbreuk als het gaat om bescherming van het milieu buiten het eigen land. Dat lees ik echter helemaal niet in het advies van de Raad van State. De Raad constateert dat uit niets blijkt dat een inbreuk op grond daarvan gerechtvaardigd zou zijn, maar dat dit eigenlijk niet terzake doet, omdat de Commissie toch aangeeft een procedure bij het Hof te starten als dit wetsvoorstel wordt aangenomen. Sterker nog, er zijn zelfs uitspraken van het Hof, zo lees ik in de notificatiebrief, in de engelse versie op bladzijde 3 onderaan, die het tegendeel bewijzen van hetgeen mevrouw Vos beweert. Mevrouw Vos geeft dus wel een heel andere interpretatie aan hetgeen de Raad van State zegt en aan de uitspraken van het Hof. Ook hierop krijg ik graag een toelichting.

Het mag duidelijk zijn: op grond van het bovenstaande kan mijn fractie helaas niet met dit wetsvoorstel instemmen. De amendementen van mevrouw Schreijer nemen onze bezwaren overigens wel voor een groot deel weg. Ik loop die amendementen even langs, want ik wil dat mijn positie duidelijk is. Het amendement op stuk nr. 14 regelt dat de FSC-normen niet langer de minimumnormen zijn en dat je regelgevende bevoegdheid niet kunt delegeren aan een private instelling in het buitenland. Zo heb ik het amendement althans gelezen. Mijn fractie zal dit amendement steunen, omdat het de volgende bezwaren wegneemt. In de eerste plaats vinden wij het onwenselijk om je met huid en haar over te leveren aan een private club in Mexico, terwijl je daar geen enkele invloed op kunt uitoefenen. De FSC is bovendien niet geaccrediteerd, terwijl dit wetsvoorstel dat nu juist wel eist. Daar komt nog eens bij dat het draagvlak in de industrie niet heel erg breed is, want

andere certificaten zijn in opkomst. Voeg daaraan toe dat de FSC-normen de strengste ter wereld zijn. De facto betekent dit een monopoliepositie voor de FSC. Andere opkomende normen, zoals die in Canada en de Scandinavische landen, worden daarmee buiten spel gezet, terwijl die in het kader van de WTO en dus ook voor Europa leidend zouden kunnen worden. Als dat het geval is, krijgen wij later natuurlijk weer problemen. Het betekent overigens ook dat producentenlanden die juist met andere keurmerken bezig zijn, worden ontmoedigd en het hout aan landen verkopen die minder hoge eisen stellen, zoals China. Ik vraag mij af wat wij daarmee opschieten. Het effect kan ook zijn dat een Nederlands bedrijf certificering dan maar helemaal achterwege laat en dat certificering juist wordt ontmoedigd. Wat is de prikkel, de incentive die overblijft om meer FSC-hout te gaan importeren?

Ik kom op het amendement op stuk nr. 15 van mevrouw Schreijer. Artikel 9.5 houdt een verbod in op het in de handel brengen van houtproducten zonder vermeldingen of aanduidingen die voldoen aan het in het artikel bepaalde. In de reactie op de notificatie geeft de Commissie aan dat lid 1 en lid 2 van artikel 9.5 zelfs geheel geschrapt moeten worden. Gaat het amendement van mevrouw Schreijer op dit punt eigenlijk wel ver genoeg? Ik zie graag een reactie van mevrouw Vos tegemoet.

Ik kom ten slotte op het amendement op stuk nr. 9. Artikel 9.13 eist dat iedereen die hout in Nederland in de handel brengt, moet kunnen aantonen dat het niet illegaal is gekapt. Het artikel draait dus feitelijk de bewijslast om. Als je hout koopt, moet je aantonen dat het niet illegaal is. Als je dat niet kan, ben je feitelijk strafbaar. De Commissie acht dit een handelsbarrière omdat dit leidt tot extra kosten en hoge administratieve lasten. Bovendien kan het praktisch wel eens moeilijk zijn aan te tonen dat het hout illegaal is, want daarvoor is de medewerking van het producerende land nodig. Naast de opmerking van de Commissie vraag ik of dit eigenlijk wel kan worden waargemaakt. Mijn fractie steunt dit amendement omdat hierdoor in ieder geval de verplichtingen uit het artikel worden beperkt tot degenen die het keurmerk willen gebruiken. Zij onderwerpen zich dan ook vrijwillig aan dit regime. Daarmee is de kans groter dat de Commissie of in latere instantie wellicht het Hof dit wel aanvaardbaar acht.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Ik heb mevrouw Schreijer in een interruptiedebatje gevraagd of dit artikel iets te maken heeft met artikel 9.4 over het FSC-keurmerk. Bent u het met mij eens dat hierin iets anders wordt geregeld, namelijk de kwestie legaal/niet legaal, dan in de artikelen over het FSC-keurmerk?

De heer **De Krom** (VVD): Ik ben het met u eens dat dit over illegaal hout gaat. Als ik ongelijk heb, hoor ik dat graag van mevrouw Vos.

Voorzitter. Nog afgezien van de bezwaren die daarna nog overeind blijven, zoals omkering van de bewijslijst, is de vraag vervolgens of, als deze amendementen worden aangenomen, mijn fractie wel voor het wetsvoorstel is. De centrale vraag is dan wat mag worden verwacht van het effect en de doeltreffendheid van deze wet, zelfs na amendering. Volgens mij is het antwoord daarop: niet zoveel. Het overgrote deel van het duurzaam hout dat in Nederland in de handel wordt gebracht, is FSC-hout; 7,5% van 2,5 miljoen ton hout per jaar.

De vraag is waardoor het aandeel duurzaam hout als gevolg van deze wet, zelfs na amendering, zou worden verhoogd. Waarom zouden op basis van het geamendeerde wetsvoorstel meer bedrijven bereid zijn, gebruik te maken van certificering? Het antwoord daarop is: als er in de markt een concurrentievoordeel mee te behalen is. Dat is echter niet het geval. Wij hebben een aantal bedrijven uit de sector gebeld. Dat heeft ons geleerd dat naar verwachting geen enkel bedrijf hier in zal stappen. Certificering leidt volgens dit voorstel ook tot een kostenverhoging van 5 tot 10%. Daar staan kennelijk onvoldoende voordelen in de markt tegenover. Op basis van Europese regelgeving kunnen wij bedrijven niet dwingen. Wat overblijft, is naar mijn gevoel niet meer dan symboolwetgeving.

Mijn volgende argument is dat er, omdat het wetsvoorstel zoveel delegatiebepalingen bevat, geen enkel zicht is op de administratieve lasten. Er is daarover grote onduidelijkheid, maar nu VROM verantwoordelijk wordt voor de uitvoering, kan de uitkomst zijn dat de administratieve lasten sterk stijgen. Dat is in strijd met het regeerakkoord en in ieder geval met de lijn van de VVD-fractie.

Voorzitter. Concluderend. Mijn fractie wil zich graag door mevrouw Vos laten overtuigen dat zelfs na amendering deze wet nog zin heeft. Die gelegenheid wil ik haar natuurlijk ook graag geven. Als mijn redenering niet klopt of als ik ongelijk heb, dan hoor ik dat uiteraard graag. Vooralsnog is het oordeel van mijn fractie negatief.

Mijn conclusie is dat effectief beleid op dit punt alleen mogelijk is in op zijn minst Europees verband. Daarom hebben wij indertijd voor de motie van de ChristenUnie gestemd. Zij sluit namelijk aan bij de Europese beleidsontwikkeling. De inzet van de VVD bij duurzaam hout is, te komen tot Europees beleid. Als wij in Europa één lijn trekken, heb je voldoende inkoopkracht om op de wereldmarkt veranderingen af te dwingen. Je hebt dan in de WTO voldoende body om daar gewicht in de schaal te kunnen leggen. Nederland alleen kan dat niet. Daarvoor zijn wij te klein.

Het kabinet mag van ons meer moeite doen om dat te bereiken. Het kabinet moet van de VVD doorgaan om met de sector een werkbare afspraak te maken om tot een systeem van certificering te komen. Ik verwacht overigens ook een actieve en proactieve houding van de sector zelf. Deze discussie wordt al jarenlang gevoerd. Het zou goed zijn, nu eens echte resultaten te boeken. Dat neemt niet weg dat er veel goede bedrijven zijn die netjes hun huiswerk doen. Ik heb wel de indruk dat er nog te veel free riders zijn op dat punt. Het systeem waarover het kabinet praat met de sector, moet uiteraard niet dezelfde manco's hebben als het onderhavige wetsvoorstel.

□

Mevrouw **Vergeer** (SP): Voorzitter. Net als de vorige sprekers bedank ik de initiatiefneemster van het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken voor haar inspanning en doorzettingsvermogen. Tien jaar geleden zat ik nog niet in de Kamer, maar ik heb begrepen dat het inderdaad al zo lang duurt.

De aandacht voor de noodzaak van een goed beheer van alle bossen

groeit, zowel van de tropische als de niet-tropische. De staatssecretaris onderkent het belang daarvan. Ik ben met de initiatiefneemster van mening dat het allemaal niet snel genoeg gaat. De vraag is echter of dit wetsvoorstel na alle wijzigingen die de afgelopen tien jaar daarin zijn aangebracht, verandering aanbrengt in wat wij op dit moment betreuren. Het oorspronkelijke wetsvoorstel van de initiatiefneemster werd door mijn fractie van harte ondersteund. Ik begrijp dat het weinig zin heeft, de gang van zaken in Europa en de Eerste Kamer op te rakelen. Daar is al genoeg over gezegd. Helaas zie ik met het afschaffen van het negatieve keurmerk en het verlenen van een positief keurmerk op vrijwillige basis geen verschil meer met de reeds bestaande keurmerken als keurhout en FSC. Gaat het de initiatiefneemster nu alleen nog maar om de minimumeisen die wettelijk moeten worden vastgelegd?

De staatssecretaris stelt in zijn brief aan de Kamer dat de organisatie van de beoordeling van aangeboden certificaten door Stichting keurmerk niet aansluit bij de gangbare accreditatie- en certificatiestructuur in Nederland. Verder wordt de toetsingsprocedure in het evaluatierapport onvoldoende transparant geacht. Biedt het wetsvoorstel daarvoor uitkomst?

Naar mijn mening zijn de nationale beoordelingsrichtlijn duurzaam geproduceerd hout en het toetsingsprotocol gelijkwaardigheid andere certificatiesystemen duurzaam geproduceerd hout ± ik heb van mevrouw Van Velzen die ik vandaag vervang, moeten oefenen om dit goed te kunnen uitspreken ± goede initiatieven van de staatssecretaris. Kan de initiatiefneemster mij nogmaals uitleggen hoe haar wetsvoorstel zich hiertoe verhoudt? De betrokken NGO's houden vast aan de door hen geaccepteerde FSC-certificatie. Is er al duidelijkheid over het hout dat de overheid gaat gebruiken? Is het FSC-hout en/of Vos-hout, zoals ik het maar even voor het gemak noem. De staatssecretaris stelt dat ook andere systemen als FSC als gelijkwaardig kunnen worden beschouwd, mits aan bepaalde specifieke voorwaarden wordt voldaan. Hoe bereiken wij duidelijkheid voor de consument? De hamvraag is of dit leidt tot het gebruik van meer duurzaam geproduceerd hout in Nederland.

Ik ben blij met het verbod op onjuiste keurmerken. Mijn fractie zou zo'n verbodsregeling het liefst bij alle keurmerken zien. De wildgroei aan keurmerken maakt het onduidelijk voor de consument. Ik heb al aangegeven dat ik liever had gezien dat het oorspronkelijke initiatiefwetsvoorstel wet was geworden. Toch heb ik er vertrouwen in dat producenten die vrijwillig een keurmerk kunnen aanbrengen, dat ook gaan doen. Uiteraard moet het keurmerk dan wel op grond van objectieve criteria gewaarborgd zijn. Ik heb er vertrouwen in dat de producenten dat zullen doen, omdat het goed is voor het imago dat het hun verschaft. Straks komt er door de wettelijk vastgestelde criteria duidelijkheid en hopelijk ook transparantie voor de consument.

□

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Excuses, voorzitter, dat ik net even niet in de zaal was. De Raad van State heeft vanochtend een belangwekkende uitspraak gedaan in de zaak van de tweede Maasvlakte. Wij komen er bij de regeling van werkzaamheden nog verder over te spreken.

Voorzitter. Wij hebben het nu over een wetsvoorstel waar de initiatiefneemster al elf jaar aan trekt en sleurt. Collega's memoreerden dat al. Ook ik complimenteer mevrouw Vos met de zeer lange adem die zij in dezen heeft getoond. Tegelijkertijd kunnen wij constateren dat in de elf jaar die mevrouw Vos hiermee bezig is, de ontbossing, het verdwijnen van oerbossen, van tropisch hout, in ongeveer hetzelfde tempo is doorgegaan als in de elf daaraan voorafgaande jaren. Het probleem is dus nog steeds even groot. Jaarlijks verdwijnt nog steeds 9 miljoen hectare tropisch regenwoud, waarvan ook nog eens de helft door illegale kap. Wat er wel legaal gebeurt, is ook lang niet altijd duurzaam. Het ecologische probleem dat een belangrijke sociale dimensie heeft, bestaat dus nog steeds.

Laten wij eens kijken naar wat Nederland de afgelopen jaren heeft gepresteerd en welke doelen er hier zijn gesteld. De staatssecretaris schrijft ook in een brief dat in het NMP 4 staat dat in 2005 25% van het hout op de Nederlandse markt zou moeten voldoen aan de criteria voor duurzaam hout. Wij mogen hopen dat de 8% wordt gehaald. Ook daar zie je dat het kabinet in vergaande mate onvoldoende resultaten heeft geboekt om de eigen, door ons met enthousiasme ondersteunde, doelen te halen. Dus, wij hebben mevrouw Vos en dit initiatiefwetsvoorstel hartstikke nodig om te komen waar wij willen en om als Nederland onze bijdrage te kunnen leveren aan het oplossen van dit grote wereldwijde probleem. Echter, wij hebben allemaal kunnen zien dat het mevrouw Vos de afgelopen tien, elf jaar erg moeizaam is vergaan met dit voorstel. Zeker na de in de Eerste Kamer aangenomen motie zie je dat er steeds een gevecht is tussen handelsbelangen en ecologische belangen. Voorlopig hebben de verdedigers van de handelsbelangen een belangrijke slag in de Eerste Kamer geslagen met het uit het initiatiefwetsvoorstel verwijderen van het daarin voorgestelde rode label. Dat rode label was voor de fractie van GroenLinks een essentieel onderdeel van de voorgestelde wet. Dat wij dat label kwijt zijn, is een groot verlies en is grote winst voor wie de handelsbelangen stelt boven de ecologische belangen. Het zou zo mooi zijn geweest als de klant in de winkel duidelijk had kunnen zien welk hout goed is en welk hout fout. Met een groen keurmerk wordt dat minder duidelijk dan het had kunnen zijn.

Het is natuurlijk de vraag of wat resteert van het initiatiefwetsvoorstel voldoende is om de wet de moeite waard te maken. Onze conclusie is dat de wet toch een belangrijke stap betekent op de inderdaad lange weg die grotendeels wereldwijd moet worden afgelegd om dit probleem aan te pakken. De vier voordelen die mijn fractie in de komende wet ziet langslopend, zal ik meteen reageren op enkele amendementen.

Een zeer belangrijk voordeel van de wet zal zijn dat de handelaren worden verplicht om te weten waar hun hout vandaan komt. Iedereen zegt dat het om illegaal hout te kunnen aanpakken cruciaal is, te weten waar het hout vandaan komt. In het ene land wordt de illegale houtkap geschat op 20% en in andere landen op 50% of zelfs 70%. Het is een heel groot probleem dat wij echt moeten aanpakken. Ook de Vereniging van Houthandelaren wil dat. In artikel 5 van haar gedragscode staat immers dat duidelijk moet zijn waar het hout vandaan komt. Als

deze vereniging al zo ver wil gaan, is het van belang om dit wettelijk te regelen. Zij moet als het ware worden beloond en dat kan door te voorkomen dat free riders, die geen deel willen uitmaken van zo'n vereniging, beloond worden en met lichtere lasten worden opgezadeld. De verplichting met betrekking tot traceerbaarheid vind ik geen handelsbelemmering, maar een regel die geldt voor de handel. Ik begrijp dan ook niet zo goed het amendement van het CDA waarin staat dat de traceerbaarheid alleen gekend moet worden door hen die een keurmerk willen dragen. Dat is nu precies niet de groep waar de problemen zitten. Die groep wil immers een keurmerk dragen en transparant zijn. Het probleem zit bij degenen die om welke reden dan ook dat niet willen. Daar moeten wij echter ook grip op hebben; wij moeten de hele stroom kennen, niet alleen de voorlopers maar ook de achterblijvers. Een brede wettelijke verplichting is dan een heel effectief middel. Als dat het resultaat van deze beraadslaging is, zijn de inspanningen van mevrouw Vos al de moeite waard geweest.

De heer **De Krom** (VVD): Over de doelstellingen, waar de heer Duyvendak met zoveel verve over spreekt, is niet zoveel verschil van mening. Het gaat nu echter om de vraag welke consequenties er moeten zijn als niet bekend is waar het hout vandaan komt. Om te kunnen aantonen dat hout niet illegaal is gekapt, heb je de medewerking van de producerende landen nodig. Als zo'n land dat niet wil, kan het niet zo zijn dat je automatisch strafbaar bent. Dat is toch niet eerlijk?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Als zo'n land dat niet wil, moet je het hout uit een land halen dat wél medewerking wil verlenen. Een land dat niet meewerkt, zal zich uiteindelijk diskwalificeren op de wereldmarkt. Noemt u mij eens een ander instrument dan de traceerbaarheidseis om het grote probleem van de illegale kap effectief te kunnen aanpakken.

De heer **De Krom** (VVD): Dat heb ik al gedaan. De beste manier is het maken van internationale afspraken over een aanpak van de hele keten. Ik heb een presentatie gezien waarbij duidelijk werd gemaakt dat illegale kap via satellieten in beeld kan worden gebracht. In internationaal verband zouden daaraan dan consequenties voor het betreffende land moeten worden verbonden. Dat kunnen wij in Nederland niet regelen.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Wij gaan over Nederland en als dit voorstel wordt aangenomen, kunnen wij tenminste in Nederland nog consequenties trekken uit die satellietbeelden. Ik wil graag van de staatssecretaris horen welke mogelijkheden hij ziet in artikel 9.13. Dat maakt het pas mogelijk voor de Nederlandse overheid om duurzaam hout in te kopen en de illegale kap aan te pakken. Als je die traceerbaarheidsverplichting niet oplegt, heb je onvoldoende instrumenten.

De heer **De Krom** (VVD): Theoretisch gezien hebt u gelijk, maar in de praktijk werkt het natuurlijk anders. Nederland heeft veel te weinig inkoopkracht en in de WTO kan alleen iets worden bereikt als in EU-verband wordt opgetreden.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Dit is een cruciaal punt. De Wet economische delicten is in uw opvatting van toepassing op degenen die het niet goed doen. Ik wijs erop dat het niet enkel planken zijn die Nederland binnenkomen. Heel veel hout wordt verwerkt in meubels, papier enz. Hoe kunnen de handelaren in deze producten achterhalen of het hout wel duurzaam is geproduceerd?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Mevrouw Vos toont in de nota naar aanleiding van het verslag overtuigend aan dat dit geen grote praktische problemen oplevert. De methode van gedeelde certificaten is een effectief middel om de traceerbaarheid zeker te stellen. Daarnaast wordt er ook nog een zekere beperking gesteld.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Heeft u alle vertrouwelijke stukken gelezen waar wij niet uit mogen citeren?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Ja en u kunt mij daar alles over vragen.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Dan klopt uw antwoord niet.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Dat is een ander debat. Wij kunnen debatteren over de vraag of het technisch haalbaar is om het te traceren. Daarnaast kan er een debat worden gevoerd over de vraag of dit een handelsbelemmering is. Ik kom hier later op terug.

Ik zie nog een tweede voordeel in deze wet, namelijk dat er een niveau wordt vastgelegd van wat wij in Nederland beschouwen als duurzaam geproduceerd hout. Ik vind het heel belangrijk dat dit nu wordt geformuleerd, juist omdat het debat daar vaak over gaat. Nu zegt de politiek tot welk niveau er nog sprake is van duurzaam geproduceerd hout en geeft daarmee impliciet een oordeel over de sociale en ecologische aspecten van de kap. In antwoord op de vraag wat er nog verantwoord is en een bijna wetenschappelijke redenering over wat het bos en de mensen die erin wonen, kunnen verdragen, komt de indienster uit op een beschermingsniveau dat vergelijkbaar zal zijn met dat van de FSC. Mijn fractie kan zich hierin vinden. Niet omdat wij per se voor een FSC-certificaat kiezen, maar omdat het beschermingsniveau dat de FSC biedt, voldoet. Daar is natuurlijk nog wel weer wat op af te dingen en eerder heb ik ook wel de vraag gesteld of het FSC niet wat te royaal is en of er eigenlijk niet te veel wordt toegelaten in die bossen. Niettemin het is toch een niveau waarin wij ons kunnen vinden.

Ik bestrijd dat de gekozen beschrijving een monopoliepositie verschaft aan het FSC. Ik zou dat ook afwijzen, want dat is weinig productief. Ik zie ook andere keurmerken die voldoende bescherming zouden kunnen bieden. In Oostenrijk bijvoorbeeld wordt het PEFC gehanteerd. De bescherming die hierdoor wordt geboden, is vergelijkbaar met die van het FSC. Als deze wet wordt aangenomen, krijgen wij een vergelijkbaar beschermingsniveau. Deze wet stelt overigens niet dat alle 50 criteria van de FSC moeten worden overgenomen, maar dat het beschermingsniveau vergelijkbaar moet zijn. Je zult zien dat dit ook met andere keurmerken kan worden bereikt. Ik heb de indruk dat het FSC bij mevrouw Schreijer als een rode lap

De heer De Krom (VVD)

© M. Sablerolle ± Gouda

op een stier werkt. Ik zou haar willen vragen om daar eens langs te kijken.

Mevrouw **Schreijer-Pierik** (CDA): Ik heb vorige week de Grüne Woche bezocht en ik heb daar veel ministers uit Europese landen ontmoet. Verschillende van hen hebben mij aangesproken op dit onderwerp en de manier waarop Nederland hiermee om gaat. De Europese Commissie heeft hier in de briefing ook over gesproken. Het verbaast mij dat Oostenrijk niet pleit voor de FSC-criterium. Het zegt duidelijk dat het de lat vele malen hoger legt.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Wij moeten daar dan nog een inhoudelijk debat over voeren. Ik heb de indruk dat de manier waarop de PEFC-criteria in Oostenrijk worden toegepast in letter en geest in het verlengde ligt van de wet die hier nu voorligt. Ik vraag mevrouw Vos om hier op te reageren. Ik vind niet dat je de FSC-criteria zo rigide zou moeten toepassen dat je ze alle 50 afwerkt. Het gaat mij om het beschermingsniveau. Misschien moeten wij nog wat zendingswerk in Oostenrijk doen.

Ik heb overigens de indruk dat het kabinet mevrouw Vos in dezen volgt. Staatssecretaris Van Geel schrijft in zijn brief dat het kabinet tot nu toe altijd voor het niveau van de FSC heeft gekozen en dat het daar mee door wil gaan, omdat dit een duurzame bescherming biedt. Ik hoor graag de toelichting van de staatssecretaris.

De heer **De Krom** (VVD): In het wetsvoorstel staat als criterium genoemd dat de ecologische functie van het bos en de biodiversiteit moeten worden beschermd. In een vorig leven heb ik nogal eens in de bossen van Zuid-Amerika rondgelopen en ik weet dan ook uit eigen observatie dat dit vaak commercieel aangeplante bossen zijn met allemaal dezelfde bomen. Ik vraag u en via u mevrouw Vos of deze bossen wel of niet onder dit criterium vallen. In het wetsvoorstel staat verder dat er slechts sprake mag zijn van een geringe mate van menselijk ingrijpen. Wat betekent dit precies en vindt u ook niet dat deze criteria nogal onduidelijk zijn?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): In artikel 9.3 is een aantal meer algemene criteria opgenomen. Deze criteria bieden echter te weinig houvast en daarom vind ik het een goede keuze dat in een volgend artikel de FSC-criteria worden genoemd om aan de hand daarvan aan te geven wat het gewenste beschermingsniveau is. Het is verder natuurlijk waar dat er nog wordt gedebatteerd over de vraag wat moet worden verstaan onder duurzaam en een geringe ingreep door de mens.

Bij de toepassing van deze criteria moet onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds oerbossen en het tropisch regenwoud en anderzijds plantages. De criteria werken hier dus verschillend uit. Ik denk echter dat mevrouw Vos hierover meer kan zeggen.

De heer **De Krom** (VVD): Als je kiest voor een te enge definitie en daardoor de lat te hoog legt, kan dat een averechts effect hebben. Ik ben dan ook net als u benieuwd naar het antwoord van mevrouw Vos op deze vraag. Overigens heb ik in mijn inbreng al aangegeven waarom ik het niet zo'n goed idee vind om de FSC-criteria hiervoor te gebruiken.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Het is winst dat artikel 9.5 het mogelijk maakt om misleidende keurmerken aan te pakken. Iedereen die wel eens zijn huis heeft verbouwd, weet hoe verwarrend het nu is. Elke handelaar heeft een eigen keurmerk om aan te geven dat hij goed hout verkoopt. Een klant ziet daardoor letterlijk door de bomen het bos niet meer. Het is in mijn ogen dan ook nuttig dat wij hier de stofkam eens doorheen halen.

Wat het verschil is tussen het amendement van mevrouw Schreijer en het voorstel van mevrouw Vos, zie ik nog steeds niet in. Volgens mij is het amendement alleen maar wat vriendelijker geformuleerd.

Ik betreur het dat de rode sticker uit het wetsvoorstel is gehaald, maar dat neemt niet weg dat de voordelen van het wetsvoorstel groot zijn. Het biedt namelijk de mogelijkheid om op te treden tegen de handel in illegaal hout. Verder kan de overheid hierdoor in de toekomst de eis stellen dat voor haar aanbestedingen alleen maar duurzaam hout mag worden gebruikt. Het wetsvoorstel biedt handvatten om dat doel te realiseren. Verder wordt de sector veel transparanter. Al met al is het wetsvoorstel dus een belangrijke stimulans voor duurzaam bosbeheer.

Het moet mij van het hart dat ik het van de gekke vind dat wij niet in het openbaar over de EU-notificatie kunnen discussiëren. Het is niet te verteren dat wij dit onderdeel van het debat met gebonden handen moeten voeren, zeker omdat het in andere landen anders is geregeld. Het wordt tijd dat Nederland hier

eens wat volwassener mee omgaat. Wij kunnen dat nu natuurlijk niet even regelen en daarom zal ik mij aan de afspraak hierover houden. De hele Kamer voelt zich hier onprettig bij en misschien is de staatssecretaris wel bereid om uit te spreken dat ook hij heel graag zou zien dat hierin verandering komt.

Uit de correspondentie van de Europese Commissie blijkt dat er verschillende posities zijn ingenomen en dat men sommige aspecten anders beoordeelt dan mevrouw Vos. Het is overigens niet mijn indruk dat de verschillen zo scherp zijn als door de woordvoerders van de VVD en de CDA is gesuggereerd.

De heer **De Krom** (VVD): Dat zegt u nu wel, maar ik mag niet citeren. Als ik wel mocht citeren, zou ik u kunnen laten zien dat de meningsverschillen heel scherp liggen.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Deze notificatie van de Europese Commissie is eigenlijk de eerste ronde. Maar er is ook een scheidsrechter aangesteld voor conflicten die zich kunnen voordoen tussen lidstaten betreffende nationale en Europese regelgeving, te weten het Europese Hof. Dit is nu typisch een zaak om voor te leggen aan het Europese Hof. Ik zou overigens liever zien dat het niet zover hoeft te komen, namelijk als wij het wetsvoorstel aannemen. Het Europese Hof komt eventueel ook tot nieuwe jurisprudentie. Het is niet zo gek dat ik dit zeg; ik heb het de fracties van CDA en VVD vele malen horen zeggen in het debat over mest en de nitratenrichtlijnen. Zij namen daarin precies de positie in die de fractie van GroenLinks in deze zaak inneemt: soms moet je strijden tegen de Europese Commissie, soms moet je niet meteen meegaan en soms moet je desnoods naar het Hof gaan. In dit geval, waarin het gaat om de afweging tussen handelsbelangen en ecologische belangen, tussen vrije handel versus eerlijke en groene handel, zeg ik: met deze zaak wil ik wel naar het Europese Hof. Laten wij dan meer eens kijken of wij daar niet veel verder kunnen komen dan de Europese Commissie, die toch ook een politieke achtergrond heeft, lijkt te willen toestaan.

De heer **De Krom** (VVD): In de Engelse versie van de brief waar wij niet over mogen spreken, kunt u op bladzijde 3, onderaan, lezen dat de jurisprudentie er voor een deel al is. Ik constateer dat u hier toch de fundamenten wenst te leggen voor een hernieuwde petflessendiscussie, maar dan op het gebied van duurzaam hout. Mijn fractie wil die weg niet op.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Ik word inderdaad geïnspireerd door de verpakkingen, want de Duitsers hebben op dat gebied gedaan wat ik in dit geval mogelijk bepleit. Zij zijn over de petflessen naar het Hof gegaan, wat Nederland niet heeft gedaan. De uitspraak van het Hof biedt veel meer ruimte dan in het debat in Nederland is gesuggereerd en eerder door de Europese Commissie is gesuggereerd. Ook daar heeft de uitspraak tot een deels nieuwe praktijk geleid. Die ambitie zouden wij hier ook moeten hebben.

Ten slotte merk ik op dat het niemand zal verbazen dat ik zeg dat dit wetsvoorstel nog steeds de moeite waard is, al biedt het veel minder dan wij oorspronkelijk wilden. Als mij de vraag wordt gesteld of dit wetsvoorstel na aanneming van de amendementen van mevrouw Schreijer-Pierik nog de moeite waard is, moet ik daar nog heel diep over nadenken.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

□

De **voorzitter**: Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Kamer. Morgen zal mevrouw Vos in eerste termijn antwoorden. Ik schors de vergadering tot aan de regeling van werkzaamheden.

De vergadering wordt van 11.50 uur tot 14.00 uur geschorst.

Voorzitter: Weisglas

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, toestemming te verlenen tot het houden van een wetgevings- c.q. notaoverleg met stenografisch verslag op maandag 21 februari van 15.00 uur tot 19.00 uur van de vaste commissies voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, voor Verkeer en Waterstaat en voor Economische Zaken over de nota Ruimte (29435) (vervolg).

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Halsema.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. ''Eindelijk een visie'' was de kop van het hoofdredactioneel commentaar in NRC Handelsblad afgelopen maandag naar aanleiding van de lezing die minister-president Balkenende had gehouden tijdens de Bilderberg-conferentie. Ik heb de lezing gedownload van zijn site en met grote interesse gelezen. Er zit een notie in over solidariteit die ik zo tot de mijne zou willen maken. Andere elementen, zoals het schrappen van het begrip werkloosheid, spreken in ieder geval mij en de fractie van GroenLinks minder aan. Jammer genoeg blijkt het bij die lezing om een persoonlijke opvatting van de minister-president te gaan die geen gevolgen heeft voor het kabinetsbeleid en dat, zou ik willen zeggen, terwijl het kabinetsbeleid schreeuwt om enige visie, met name om wat meer sociale visie. Daarom wil ik het volgende verzoek doen. Ik vraag aan het kabinet en in het bijzonder aan de minister-president om deze lezing om te vormen tot een kabinetsstandpunt. Ik kan mij namelijk voorstellen dat wij op termijn een debat kunnen voeren met de minister-president over de structurele hervorming van Nederland tot een solidaire samenleving, op basis van onder meer de lezing die de minister-president recent heeft gehouden.

De heer **Verhagen** (CDA): Voorzitter. Het staat mevrouw Halsema uiteraard vrij om hier over ieder onderwerp een debat aan te vragen, maar als wij bij iedere speech die er gehouden wordt, gaan vragen om hem om te vormen tot kabinetsstandpunten, dan vind ik dat toch een vreemde gang van zaken. Op het moment dat mevrouw Halsema een debat wil voeren over elementen die aan de orde zijn gekomen, moet zij daartoe een verzoek indienen, maar dit verzoek acht ik toch wel een beetje vreemd.

De heer **Rijpstra** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie deelt de mening van